

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง“การศึกษาเปรียบเทียบ: บทบาทการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพระเจ้าบรมโกศกับพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้”เป็นการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กับ บทบาท ในการ อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ของพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้ และวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศกับพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบในลักษณะพรรณนา วิเคราะห์ ใช้เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ และพระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย ๙๑ เล่มของมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๘ เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ เอกสารประเภทตำราวิชาการ รายงานการวิจัยวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการและบทความจากอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทยและบทบาทของพระมหากษัตริย์

ก่อนที่ชนชาติไทยจะได้ตั้งอาณาจักร เป็นประเทศไทยเป็นปีกแผ่นมั่นคง ซึ่งถือว่าเริ่มแต่การตั้งอาณาจักรสุโขทัยผลการศึกษาพบว่า ชนชาติไทย ในภูมิภาคสุวรรณภูมิ คลุมไปถึงรัฐไทยต่างๆ ในดินแดน ตั้งแต่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ได้รับนับถือพระพุทธศาสนามาแล้ว ทั้งสองนิกายประกอบด้วย

ยุคที่ ๑: ได้รับนับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน ผ่านทางประเทศจีน สมัยพระเจ้ามิ่งตี้ในตอนต้นพุทธศตวรรษที่ ๗ รัชสมัยของขุนหลวงเม้า แห่งอาณาจักรอ้ายลาว

ยุคที่ ๒: แยกออกเป็น ๒ ระยะ

๑) ระยะที่ ๑ สมัยอาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรือง ราวพุทธศักราช ๑๓๐๐ กษัตริย์แห่งอาณาจักรศรีวิชัย ผู้นับถือพระพุทธศาสนา นิกายมหายาน มีเมืองหลวงอยู่ที่เกาะสุมาตรา ได้แผ่อำนาจเข้ามาถึงแหลมมลายู ได้ดินแดนตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงไปไว้ครอบครองพระพุทธศาสนา นิกายมหายานจึงแผ่เข้ามาในภาคใต้ของประเทศไทย

๒) ระยะที่ ๒ ในสมัยลพบุรี เมื่อขอมเรืองอำนาจแผ่อำนาจเขตเข้ามาครอบครองประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางทั้งหมด ในราวพุทธศักราช ๑๕๕๐ พระพุทธศาสนาแบบมหายานซึ่งขอมรับมาจากอาณาจักรศรีวิชัยเช่นกัน แต่ว่าเจือด้วยศาสนา

พราหมณ์ จึงแผ่เข้ามาในดินแดนแถบนี้ พร้อมด้วยภาษาสันสกฤต แต่ว่าดินแดนที่ขอมแผ่อำนาจเขตเข้ามานั้น เดิมทีประชาชนพลเมืองก็ได้รับนับถือพระพุทธศาสนาแบบหินยานอยู่แล้วแต่สมัยที่พระโสณะ และพระอุตตระ ศาสนทูตสายที่ ๒ ใน ๙ สาย

ยุคที่ ๓ : สมัยพระเจ้าอโนรุธมหาราช หรืออโนรธามังช่อ กษัตริย์พม่าแห่งอาณาจักรพุกามแผ่อำนาจเข้ามาในอาณาเขตลานนาและล้านช้าง ราวพุทธศักราช ๑๖๐๐ พระพุทธศาสนานิกายหินยานแบบพุกาม จึงได้แผ่เข้ามาในดินแดนแถบนี้ครั้งถึงสมัยชนชาติไทยตั้งอาณาจักรสุโขทัยเป็นประเทศชาติไทยอันเป็นปีกแผ่นมั่นคง เมื่อพุทธศักราช ๑๘๐๐ แล้ว เป็นยุคที่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากลัทธิมหายานและหินยานแบบเดิม มาเป็นลัทธิหินยานแบบลังกาวงศ์ พระพุทธศาสนา การเข้ามาของพระพุทธศาสนา แลบทบาทของพระมหากษัตริย์พบว่า

๑) พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยผ่านสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ต่างๆ เช่น พระพุทธศาสนาสมัยพูน้น คือ พุทธศาสนานิกายมหายาน พระพุทธศาสนาสมัยทวารวดีพระพุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย พระพุทธศาสนาสมัยลพบุรี พระพุทธศาสนาสมัยโยนก เชียงแสน พระพุทธศาสนาสมัยสุโขทัย พระพุทธศาสนาสมัยเชียงใหม่ พระพุทธศาสนาสมัยกรุงศรีอยุธยา พระพุทธศาสนาสมัยกรุงธนบุรี-รัตนโกสินทร์ผ่านกาลเวลาอย่างยาวไกลจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติไทยและเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาโลกในที่สุด

๒) กษัตริย์มีความสำคัญมิใช่เพียงความเป็นผู้นำในทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดของสังคม เป็นแกนให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่นเดียวกับดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางสุริยจักรวาล แม้แต่การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เช่น ความวิปริตทางดินฟ้าอากาศ พุทธิภัย หรือภัยพิบัติต่างๆ ก็เชื่อกันว่าอยู่ในความรับผิดชอบของกษัตริย์ด้วยสมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเองก็ทรงยอมรับในบทบาทของกษัตริย์ที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนาและลัทธิความเชื่อทางจิตวิญญาณทั้งหลายในราชอาณาจักรนั้นๆ แม้พระพุทธศาสนาในยุคพุทธกาลเองก็ได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ในแคว้นต่างๆ หลายพระองค์ เช่น พระเจ้าพิมพิสารและพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ พระเจ้าปเสนทิโกศลแห่งแคว้นโกศล กษัตริย์ลิจฉวีแห่งแคว้นวัชชีหรือมัลลิกษัตริย์แห่งแคว้นมัลละ ไปจนกระทั่งถึงยุคหลังพุทธปรินิพพานไปแล้วนับศตวรรษ พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งราชวงศ์โมริยะ และพระเจ้ากนิษกะแห่งราชวงศ์คุษาณะก็ยังทรงได้ชื่อว่าเป็นบรมกษัตริย์ที่ทรงมีบทบาทสำคัญต่อการอุปถัมภ์ให้พระพุทธศาสนามีความรุ่งโรจน์ในชมพูทวีปต่อไปได้ และยังได้รับการนำออกไปเผยแผ่ยังดินแดนต่างๆ นอกชมพูทวีปอีกด้วย

๓) สถาบันพระมหากษัตริย์มีความเกี่ยวโยงกันอย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ เพราะมีการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันมาแต่โบราณกาล ถ้าพิจารณาในส่วนของประชาชน พวกเขาต้องการพระราชาก็เพื่อให้มาปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมพระราชอำนาจให้มีเกียรติยศและความปลอดภัย พวกเขานับถือและรับใช้พระราชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง บุคคลที่มุ่งหวังความสุขในชีวิตก็ควรที่จะละเว้นการชิงชัง และควรประพฤติตนอย่างนอบน้อมต่อพระราชา และ ตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ความเป็นกษัตริย์จึงต้องตั้งอยู่บนความถูกต้องและความดีงาม การรักษาดำรงทางการเมืองเอาไว้ได้ การวางระเบียบเพื่อให้บ้านเมืองมีความปกติสุข รวมทั้งการคงไว้และเพิ่มพูนอำนาจทางการเมือง กษัตริย์ต้องเป็นผู้ปกครองที่มีคุณธรรม หรือเป็นธรรมราชา หลักคุณธรรมจึงถือว่าเป็นหลักสากลที่

สามารถประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละบุคคลและแม้กระทั่งหลักในการปกครอง ดังนั้น กษัตริย์จึงมีอยู่เพื่อ
ดำรงความถูกต้อง และไม่ควรถาสิ่งใดด้วยอำนาจผลการ ควรหลีกเลี่ยงจากความลาเอียงหรือ
อคติ ๔ ประการ ไม่ว่าจะเป็นความลาเอียงเพราะชอบ ไม่ชอบ ความไม่รู้จริงและความกลัว
(ฉันทาคติ โทสาคติ , โมหาคติ และภยาคติ) นอกจากนี้ยังต้องมีคุณธรรมสำหรับพระราชที่เรียกว่า
ทศพิธราชธรรมอีก ๑๐ ประการ คือ การให้หรือการแบ่งปัน (ทาน) การมีศีล (ศีล) การเสียสละ
(ปริจจาคะ) ความซื่อตรง (อชชวะ) ความสุภาพอ่อนโยน (มัททวะ) การบาเพ็ญตบะ (ตป) ความไม่
โกรธ (อักโกธะ) การไม่เบียดเบียนคนอื่น (อวิหิงสา) ความอดทน (ขันติ) และความไม่เกรี้ยวกราด
(อวิโรธะ)

๕.๑.๒ บทบาทในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพุทธศาสนาของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

สมเด็จพระเจ้าบรมโกศพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง ทรงอุปถัมภ์ปกป้องและ
ทำนุบำรุงปฏิสังขรณ์วัดรวมทั้งคุ้มครองคณะสงฆ์ นอกจากนี้ยังทรงมีความสนพระทัยในพิธีกรรมทาง
พุทธศาสนา ดังได้เสด็จขึ้นไปสมโภชพระพุทธรชินราช พระพุทธรชินสีห์ ณ เมืองพิษณุโลก เสด็จ
นมัสการ พระพุทธรบาทสระบุรี แทบทุกปีสำหรับด้านการคณะสงฆ์พระองค์ทรงให้ความอุปถัมภ์ด้าน
การเงิน ทรงมีความใกล้ชิดกับคณะสงฆ์เป็นอย่างมากโปรดให้นิมนต์พระ สงฆ์เข้ามาฉันเช้าเป็นประจำ
ที่ในพระบรมหาราชวังทุก ๆ วัน ๆ ละร้อยรูป สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ พระองค์ทรงให้
ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเป็นอย่างมาก จะทรงรับเป็นพระราชธุระในการ
อุปสมบทของพระราชวงศ์และข้าราชการ ถ้าผู้ใดไม่ได้บวชเรียนก็จะมีโอกาสเข้ารับราชการ
ภาวะพระพุทธรศาสนาที่เจริญเฟื่องฟูยังมีอิทธิพลต่อวิถี ทำให้เกิดวรรณคดีสำคัญทางพุทธศาสนาขึ้น
หลายเรื่อง เช่น นันทโศภนทศสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวง ครั้นต่อมาในรัชกาลสมเด็จพระเจ้า
อุทุมพร และสมเด็จพระเจ้าเอกทัศก็ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนาเรื่อยมา จนถึงช่วงปลายรัชกาลสมเด็จพระ
เจ้าเอกทัศ กรุงศรีอยุธยาต้องเผชิญภาวะสงครามกับพม่าอย่างหนัก สถาบันพุทธศาสนาได้รับ
ผลกระทบตกต่ำลงตามสภาพสังคมอันแล้วร้าย จนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พุทธศักราช ๒๓๑๐
สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ หรือ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มีพระนามเดิมว่าเจ้าฟ้าพร เป็น
พระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๓๒ แห่งกรุงศรีอยุธยา ครองราชย์ระหว่าง พุทธศักราช ๒๒๗๕-๒๓๐๑ ทรง
เป็นโอรสของพระเจ้าเสือ (กษัตริย์องค์ที่ ๓๐) เป็นอนุชาของพระเจ้าท้ายสระ (กษัตริย์องค์ที่ ๓๑)
ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (พระมหาอุปราช) เมื่อพระเจ้าท้ายสระมอบ
ราชสมบัติแก่เจ้าฟ้าอภัย พระโอรสเจ้าฟ้าพรทรงเปิดศึกแย่งชิงบัลลังก์ ผู้คนล้มตายจำนวนมากที่สุด
เจ้าฟ้าพรเป็นฝ่ายมีชัย ทรงสำเร็จโทษเจ้าฟ้าอภัยแล้วขึ้นครองราชย์ เถลิงพระนาม ว่า “สมเด็จพระ
บรมราชาธิราชที่ ๓” สำหรับพระนาม พระเจ้าบรมโกศ เรียกขานกันในภายหลังเส้นทางสู่ราช
บัลลังก์จะไม่ราบรื่น แต่เมื่อทรงเป็นกษัตริย์แล้ว แผ่นดินอยุธยาในสมัยพระองค์ถือว่าเป็นยุคบ้านเมือง
ดี ก่อนจะค่อยๆ อ่อนแอลงกระทั่งเสียกรุงใน พุทธศักราช ๒๓๑๐ หรือ อีก ๙ ปีภายหลังสวรรคต ของ
พระองค์ รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ พระพุทธรศาสนาเฟื่องฟูยิ่ง ทรงเลื่อมใสศรัทธาและทำนุบำรุง
เป็นอันมาก โปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั้งในกรุงศรีอยุธยาและหัวเมืองต่าง ๆ ได้แก่
วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดป่าโมก วัดหันตรา วัดภูเขาทอง และวัดพระราม โปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมเสียร
พระประธานวัดมงคลพิตรที่ชำรุดอยู่ ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาพุทธศาสนาถึงขั้นที่ผู้ถวายตัว

เข้ารับราชการต้องผ่านการบวชเรียนมาเสียก่อน และพุทธศักราช ๒๒๙๖ พระเจ้ากัรติสิริราชสิงห์ กษัตริย์ลังกา ทรงทราบกิตติศัพท์ว่าพระพุทธรูปในกรุงศรีอยุธยารุ่งเรืองมาก จึงได้ส่งราชทูตมาขอ พระมหาเถระ และคณะสงฆ์ไปช่วยฟื้นฟูพระพุทธรูปในลังกา ซึ่งเสื่อมโทรมลงเนื่องจากกษัตริย์ องค์ก่อนหันไปนับถือศาสนาพราหมณ์ ทำลายพุทธรูปจนไม่มีพระสงฆ์เหลืออยู่เลย สมเด็จพระเจ้าบรมโกศจึงโปรดให้ส่งคณะสมณทูตประกอบด้วยพระราชาคณะ ๒ รูป คือ พระอุบาลี และพระอริยมุนี พร้อมคณะสงฆ์อีก ๑๒ รูป ไปลังกา ประกอบพิธีบรรพชาอุปสมบทให้กับชาวลังกา และสถาปนา นิกายสยามวงศ์ขึ้นที่นั่นและสรุปเหตุการณ์และพระราชกรณียกิจสำคัญ ได้ ดังนี้

- ๑) เกิดสงครามกลางเมืองแย่งชิงราชสมบัติระหว่างเจ้าฟ้าพรกับเจ้าฟ้าอภัย
- ๒) เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
- ๓) การส่งสมณทูตไปช่วยฟื้นฟูพระพุทธรูปที่ลังกา
- ๔) วรรณกรรมกวีโดดเด่นที่มีชื่อเสียง เช่น กาพย์เห่เรือ พระมาลัยคำหลวง เป็นต้น
- ๕) มีการประกาศใช้กฎหมายเพิ่มเติมหลายฉบับ

รัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พุทธศักราช ๒๒๗๕ – ๒๓๐๑) การบวชเรียนกลายเป็น ประเพณีสำคัญและ ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพราะ ว่า “ผู้ที่จะเป็นขุนนางมีศบรรดาศักดิ์ต้องเป็นผู้ ได้รับการอุปสมบทมาเรียบร้อยเสียก่อน เจ้านายในพระราชวงศ์ทุกพระองค์ก็เหมือนกัน แสดงว่าผล จากการฝึกอบรมตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาทำให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อบวช แล้วจึงเป็นบัณฑิต แปลว่า ผู้รู้ ครั้นลาสิกขาสิกขาออกมาจึงกลายเป็น ทิด ซึ่งร่อนมาจากบัณฑิตนั่นเอง พุทธศักราช ๒๒๙๖ พระเจ้ากัรติสิริราชสิงห์ กษัตริย์ลังกา ทรงทราบกิตติศัพท์ว่าพระพุทธรูปใน กรุงศรีอยุธยารุ่งเรืองมาก จึงได้ส่งราชทูตมาขอพระมหาเถระ และคณะสงฆ์ไปช่วยฟื้นฟู พระพุทธรูปในลังกา ซึ่งเสื่อมโทรมลงไป เนื่องจากกษัตริย์ลังกาองค์ก่อน หันไปนับถือศาสนา พราหมณ์ และทำลายพุทธรูปจนกระทั่งไม่มีพระสงฆ์เหลืออยู่ในลังกา “สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ จึงโปรดให้ส่งคณะสมณทูตประกอบด้วยพระราชาคณะสองรูปคือ พระอุบาลี และพระอริยมุนี พร้อม คณะสงฆ์อีก ๑๒ รูป ไปลังกา เพื่อประกอบพิธีบรรพชา อุปสมบท ให้กับชาวลังกา คณะสงฆ์คณะนี้ได้ ไปตั้งนิกายสยามวงศ์ขึ้นในลังกา หลังจากที่ได้ช่วยฟื้นฟูพระพุทธรูปในลังกา เป็นเวลาเจ็ดปีแล้ว คณะสงฆ์คณะนี้บางส่วนได้เดินทางกลับกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พุทธศักราช ๒๓๐๓ ” การที่ พระพุทธรูปรุ่งเรืองขึ้นในราชอาณาจักรไทยนั้น ชาวคราวได้แผ่กระจายไปยังประเทศศรีลังกา ในขณะที่ประเทศศรีลังการุนแรงขาด สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เสด็จสวรรคต เมื่อปี พุทธศักราช ๒๓๐๑ พระชนมายุได้ ๗๗ พรรษา ครองราชย์ได้ ๒๖ ปีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ หรือ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ หรือ สมเด็จพระภูมินทรมหาราชบรมโกศ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๓๑ แห่งกรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระเจ้าบรมโกศและการรักษาพระราชอำนาจ และราชบัลลังก์ของพระองค์ไว้ได้ ตลอดรัชกาล เพราะการตั้งเจ้าทรงกรมโดยให้พระราชโอรสของพระองค์ได้ควบคุมกำลังคนส่วนหนึ่ง ไว้ในเมืองหลวง เพื่อป้องกันการขึ้นมามีอำนาจของขุนนาง แม้ว่าในสมัยปลายรัชกาลของพระองค์ เจ้า ทรงกรมมีอำนาจมากขึ้นและเกิดการแย่งชิงราชสมบัติกันเอง และการปรับโครงสร้างการปกครอง โดย โอนหัวเมืองฝ่ายใต้ให้มาอยู่ในความดูแลของเจ้าพระยาโกษาธิบดี ซึ่งเป็นขุนนางคนสนิทของพระองค์

และควบคุมอำนาจของสมุหพระกลาโหมไม่ให้มีอำนาจในการปกครองหัวเมืองอีกต่อไป นอกจากนี้ ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างบารมีของพระองค์ในฐานะมหากษัตริย์ที่เป็นธรรมราชา พระเกียรติยศของพระองค์เป็นที่ประจักษ์แก่รัฐในเอเชีย เมื่อลังกาส่งทูตเข้ามาขอพระสงฆ์ไปฟื้นฟูศาสนาในลังกา ทำให้กรุงศรีอยุธยากลายเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนา จากการวิจัยพบว่า การเมืองในสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศเป็นสมัยที่มีเสถียรภาพของราชบัลลังก์ค่อนข้างสูงราชบัลลังก์ของพระองค์ปราศจากการท้าทายอำนาจจากขุนนางและเชื้อพระวงศ์ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ทางการเมืองที่ยาวนานทำให้พระองค์ทรงสามารถสร้างดุลย์อำนาจและทรงควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองได้ตลอดรัชกาลวิธีการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในสมัยอยุธยา และสมัยพระเจ้าบรมโกศสรุปภาพรวมได้ ดังนี้

๑) การสร้างวัดพระพุทธรูป พระเจดีย์และวิหารเป็นจำนวนมาก “การนับถือพระพุทธศาสนาในสมัยอยุธยาไม่สูญหายไปทางแบบขั้นสูงนัก โดยมากสนใจมุ่งไปในเรื่องการบุญการกุศล บำรุงวัดพระสงฆ์สร้างวัดวาอาราม ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ พิธีกรรม งานฉลอง งานนมัสการ เช่นไหว้พระธาตุและพระพุทธรูป การบำเพ็ญภาวนาก็เน้นไปข้างความขลังศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ มีเรื่องไสยศาสตร์อาถรรพ์ปะปนเป็นอันมาก”

๒) การสร้างปราสาท รอยพระพุทธรูป “การพบรอยพระพุทธรูปที่สระบุรี สมัยพระเจ้าทรงธรรมพระสงฆ์ที่ไปศึกษาที่ประเทศศรีลังกากลับมาทูลพระองค์ว่า ทางลังกายืนยันว่ามีพระพุทธรูปในประเทศ ๕ แห่ง คือ ภูเขาสุวรรณมาลิก ภูเขาสมนภูฏ ภูเขาสุวรรณบรรพต โยนกปุระ และริมหาดแม่น้ำนมทา พระลังกาบอกว่า เขาสุวรรณบรรพตอยู่ในประเทศสยาม เมื่อทรงทราบเช่นนั้นพระองค์ก็ให้สืบเสาะหาจนมีนายพรานไปพบที่สระบุรี จึงกราบทูลให้ทรงทราบ พระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรแล้วทรงมีพระราชศรัทธา อุทิศที่ดินโดยรอบทิศละ ๑๐๐ โยชน์ให้เป็นพุทธบูชาแล้วสถาปนามณฑลรอยพระพุทธรูป ทรงกำหนดให้มีประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรูปขึ้นกลางเดือน ๓ และ ๔ ทุก ๆ ปี”

๓) ให้กำเนิดประเพณีการบวชเรียนของลูกผู้ชาย “การกำหนดให้ชายไทยทุกคนบวชเพื่อทดแทนคุณพระพุทธศาสนาและคุณของบิดามารดา ในสมัยพระเจ้าบรมโกศ มีพระราชนิยมเรื่องการบรรพชาอุปสมบทราชบุตรหรือข้าราชการ ถ้ายังไม่ผ่านการบรรพชาอุปสมบทมาแล้วก็ไม่ทรงโปรดชุบเลี้ยงหรือเลื่อนยศให้ พระราชนิยมนี้ทำให้ข้าราชการและราษฎรสามัญ นิยมการบวชชั่วระยะหนึ่งเมื่อถึงอายุสมควรบวชได้”

๔) ส่งเสริมการศึกษาธรรมในพระพุทธศาสนา “ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีหลักฐานว่า ประเพณีการบวชเรียนคงจะได้รับความนิยมกันมาก ปรากฏว่า มีผู้บวชได้รับพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์เป็นอย่างดี ทำให้คนหลบเลี่ยงราชการบ้านเมืองไปบวชกันมากถึงกับต้องมีการสั่งให้ออกหลวงสรรเสริญเป็นแม่กองประชุมสงฆ์สอบถามรู้พระภิกษุสามเณรผู้ที่หลบเลี่ยงบวชสอบได้ความชัดว่าไม่มีความรู้ด้านศาสนาถูกบังคับให้ลาสิกขาเป็นจำนวนมาก”

ภาพรวม ส่งพระสงฆ์ไปสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาที่ลังกา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ประเทศศรีลังกา ศาสนวงศ์ได้เสื่อมสูญไป ไม่มีพระภิกษุจะประกอบพิธีอุปสมบท พระเจ้ากัรติสิริราชสิงหะจึงได้ส่งคณะทูตมา เมื่อ พุทธศักราช ๒๒๙๓ เพื่อขอคณะสงฆ์ไทยไปให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรที่ศรีลังกา คณะสงฆ์ไทยมีพระอุบาลีเป็นหัวหน้า ได้เดินทางไป

พุทธศักราช ๒๒๕๖ และพำนักอยู่ที่วัดบุพพาราม เมืองแคนตี ประกอบพิธีผูกพัทธสีมาทำพิธีอุปสมบทให้แก่พุทธบริษัท วิธีการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธรูปในสมัยอยุธยา และสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้แก่ การสร้างวัดพระพุทธรูป พระเจดีย์และวิหารเป็นจำนวนมาก ได้สร้างปราสาทคอบรอยพุทธบาท เนื่องด้วยพบรอยพุทธบาทที่สระบุรี ให้กำเนิดประเพณีการบวชเรียนของลูกผู้ชาย โดยกำหนดให้ชายไทยทุกคนบวชเพื่อทดแทนคุณพระพุทธรูปและคุณของบิดามารดา ส่งเสริมการศึกษาธรรมในพระพุทธรูป และส่งพระอุปาสีเถระไปสืบทอดอายุพระพุทธรูปที่ลังกา จนเกิดลัทธิสยามวงศ์ขึ้นที่ประเทศศรีลังกา

๕.๑.๓ บทบาทในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธรูปของพระเจ้า จักรพรรดิ ถึงไท่จงฮ่งเต้

พระเจ้าจักรพรรดิถึงไท่จงฮ่งเต้ ในฐานะองค์พระประมุขของประเทศพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชภารกิจที่ต้องทรงปฏิบัติมากเพราะพระองค์เท่ากับเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของประเทศ และเป็นผู้นำแบบอย่างของทวยราษฎร์อาจจำแนกพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรจีนสมัยโบราณได้เป็น ๔ ด้านคือพิธีการและศาสนาพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีการต่างๆ ที่สำคัญของชาติมากมายได้แก่การเปิดและปิดสมัยประชุมรัฐสภาทรงเป็นผู้แทนทางการทูตของประเทศในการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศและทรงต้อนรับแขกเมือง พระราชทานปริญญาบัตรและพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในทางศาสนาพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและองค์อัครศาสนูปถัมภกพระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทางศาสนาเกี่ยวกับภารกิจด้านพระราชกุศลและพิธีต่างๆ และทรงมีพระบรมราชานุเคราะห์เพื่อความมั่นคงแห่งสถาบันศาสนาต่างๆ ทั้งพระพุทธรูปและศาสนาอื่นๆ สงเคราะห์ประชาชนพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำในด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ ด้วยการพระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อกิจการสาธารณกุศลอยู่เป็นนิจได้แก่พระราชทานทุนการศึกษาสงเคราะห์คนยากจนคนพิการเจ็บป่วยและชราเมื่อราษฎรประสบภัยธรรมชาติหรือความทุกข์ยากพระองค์พระราชทานความช่วยเหลือทรงเป็นผู้นำทางด้านสังคมสงเคราะห์อย่างแท้จริงพัฒนาสังคมพระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งปวงเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญแก่สังคมได้ทรงริเริ่มโครงการต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนารุ่งขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสถาบันพระมหากษัตริย์ ของจีนในอดีต ได้มีบทบาทเกี่ยวกับการเมืองการปกครองการรวมชาติการสร้างเอกภาพของราชอาณาจักรการเมืองการปกครองการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองการปกครองการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินตั้งแต่อดีตสืบต่อมาตลอดปัจจุบันบทบาทของพระมหากษัตริย์มีส่วนช่วยสร้างเอกภาพของประเทศเป็นอย่างมากพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์นั้นมีมากและล้นเกินประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อส่วนรวมทั้งสิ้นแม้การปฏิบัติพระราชกรณียกิจจะเป็นพระราชภาระอันหนักแต่ก็ได้ทรงกระทำอย่างครบถ้วนสม่ำเสมอจนกระทั่งสามารถที่จะผูกจิตใจของประชาชนให้เกิดความจงรักภักดีเพาะตระหนักรู้ถึงน้ำพระทัยของพระองค์ว่าทรงเห็นแก่ประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าพระองค์เองทรงเสียสละยอมทุกข์ยากเพื่อบ้านเมืองอย่างแท้จริงดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ว่าเราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม และพระพุทธรูปในจีนเจริญถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์ถัง หลังจากนั้นก็เสื่อมโทรม

ลง กลับพื้นพุทธรูปขึ้นได้ในสมัยราชวงศ์ซ่ง หรือซ้อง ก็เลื่อมโทรมลงอีกนับแต่สมัยราชวงศ์หยวน ของมองโกลเป็นต้นมา มีแต่พระเจ้าไท่โจ้ว ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์หมิงองค์เดียว ที่บำรุงพระพุทธศาสนา จริงจัง เพราะเคยผนวชมาก่อน นอกนั้น ยกย่องพระพุทธศาสนาบางครั้งเพียงเพื่อผลในการปกครอง โดยเฉพาะเอาใจพระลามะเพื่อครอบครองทิเบตไว้โดยง่าย เป็นเหตุให้การศึกษาระบบวินัยเลื่อมโทรม อย่างยิ่ง มีแต่ความเชื่อถือทางไสยศาสตร์และพิธีกรรมอันวอน หนาซ้อกษัตริย์บางองค์ยังเลื่อมใส ลัทธิเต๋าแล้วทำลายพระพุทธศาสนาอีก พระพุทธศาสนาเลื่อมถึงขั้นที่วัดใหญ่พระต้องทำนาและอาศัย ค่าเช่านาเป็นอยู่ ส่วนวัดเล็กก็อาศัยการให้เช่ากุฏิบ้าง ประกอบพิธีงัดเด็กบ้าง ไม่มีกำลังบำรุงให้ศึกษา ธรรมวินัยได้ จึงถือปลายราชวงศ์ซ่ง จึงมีข้าราชการบางท่านช่วยฟื้นฟูประคับประคองไว้บางส่วน ผล การศึกษาพบว่า พุทธศักราช ๔๓๘ โดยประมาณ ราชอาณาจักรจีน ในรัชกาลพระเจ้าฮั่น-วุตี จินได้แผ่ อำนาจมาถึงเอเชียกลาง ได้เปิดเส้นทางสายไหมเชื่อมเมืองเซียงอาน (ฉางอาน) กับโรม ยาว ๔ ,๐๐๐ ไมล์ (๖,๕๐๐ กม.) โดยเริ่มมีกองเกวียนขนส่งไหมไปยังเปอร์เซียในปี พุทธศักราช ๔๓๘ (ส่วนต้นของ ทางสายไหม ซึ่งใช้ขนหยกจากโหดาน (Khotan) ไปยังกรุงจีน มีมานานตั้งแต่ราว ราว พุทธศักราช ๒๕๐ แล้ว และเริ่มเชื่อมกับตะวันตกแต่ค้าขายกันจริงจังในยุคนี้ อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์บางทีก็ว่า ทางสายไหมมีตั้งแต่ราว พุทธศักราช ๑๕๐๐ เศษเท่านั้น เพราะในหลุมฝังศพอียิปต์โบราณก็พบผ้า ไหม นอกจากนั้นมิดานานของยิวว่า พ่อค้าอิสราเอลได้ค้าขายกับจีนมาแต่สมัยกษัตริย์เดวิด (King David) คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐

หลักฐานที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัชทายาทเนื่องจากมีผลงานโดดเด่นที่สุด เมื่อถึงแก่จุทธรณสละ ราชสมบัติหลักฐานชิ้นครอง ราชบัลลังก์ต่อมา ทรงพระนามว่า “ถังไท่จง” และได้รับการยกย่องว่า เป็นนักปกครองที่เก่งที่สุดในประวัติศาสตร์จีน เป็นยุคที่จีนมีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรมที่สุด เป็น พุทธมามกะอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงในแผ่นดินจีนจนถึงปัจจุบัน เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมของชาติในทุกๆ ด้านและทุกๆ มิติ เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานตั้งมั่นในประเทศ จีน จนถึงสมัยของราชวงศ์ถังพระพุทธศาสนาในจีนได้เจริญรุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่ง วิกฤตการณ์ชาวจีน ผู้มี ศรัทธาและกตัญญูในพระรัตนตรัย “เต็มหัวใจ” นามว่า “พระถังซำจั๋ง” อุทิศชีวิตเดินทางจากประเทศ จีนสู่อินเดีย ด้วยหวังจะอัญเชิญพระไตรปิฎกกลับมาตุภูมิ และจารจรลงพระพุทธศาสนาให้ยิ่งใหญ่ ไพศาล ด้วยความมุ่งมั่นและเด็ดเดี่ยวอย่างที่สุด บันทึกการ หรือ “จดหมายเหตุ” การเดินทางในครั้ง นั้นของพระถังซำจั๋งกลายเป็น “เพชรน้ำดี” ฉายแสงสาด สาดส่อง ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาให้ กลับมาสว่างไสวอีกครั้งหนึ่งพระถังซำจั๋ง ได้ศึกษาพระธรรมในอินเดีย ที่มหาวิทยาลัยนาลันทา นาน ถึง ๑๗ ปี ระยะเวลาไปกลับทั้งสิ้น ๑๙ ปี เป็นระยะทางกว่า ๕ หมื่นลี้ ส่งให้จดหมายเหตุชิ้นนี้ของ ท่านนั้นอุดมไปด้วยข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับดินแดนในเอเชียกลางและเอเชียใต้เมื่อพันกว่าปีที่แล้วกว่า ๑๓๘ แฉกแฉก โดยในจำนวนนี้มี ๑๑๐ แฉกที่ท่านเดินทางไปด้วยตนเอง ขณะที่อีก ๒๘ แฉกนั้น ท่านบันทึกจากคำบอกเล่าของผู้อื่น นับเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งพระถังซำจั๋ง เดินทาง กลับจีนพร้อมทั้งนำพระไตรปิฎกฉบับภาษาสันสกฤตกลับมาด้วย โดยขากลับของการเดินทางท่านมี ชื่อเสียงเป็นพระนักเทศน์ ปฏิบัติ ทรงความรู้ อันดั่งต้นในอินเดียและมีฐานะเป็นรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยนาลันทาในอินเดีย ท่านเดินทางถึงเมืองหลวงของจีนคือ เมืองฉางอาน มีการเตรียมการ ต้อนรับจากชาวเมืองกับทางการ ในกำหนดการ วันที่ ๒๔ เดือน ๑ ปี พุทธศักราช ๑๑๘๘ “พระเจ้า ถังไท่จง พระองค์ทรงเป็นปราชญ์ผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงทรงอุปถัมภ์การแปลพระไตรปิฎก

จากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน และ พระเจ้าถังไท่จงได้ทรงอาราธนาพระถังซัมจั๋งให้เขียนบันทึกการเดินทางไปอินเดีย จึงปรากฏหนังสือเรื่อง “ต้าถังชีวี้จี้”

ราชวงศ์ถังเป็นช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์จีนที่มีสถานะความสำคัญเป็นที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงต้นราชวงศ์ ประสบความสำเร็จในการสร้างกลไกการปกครองที่มีประสิทธิภาพ และเสถียรภาพอย่างทั่วถึงในราชอาณาจักร บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วรรณคดี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองของศักดินาและเป็นยุคทองของวรรณคดี อาณาจักรกว้างใหญ่เป็นปึกแผ่น มั่งคั่งร่ำรวยและทรงอำนาจภาพที่สุดแห่งหนึ่งในโลก กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่รุ่งโรจน์ที่สุดของจีน นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญต่อแนวคิดการสร้างชาติของชนชาติจีน ด้วยเกิดการรวมตัวของกลุ่มชนเผ่าที่หลากหลาย พระเจ้าถังไท่จง ได้โปรดพระภิกษุฯ ให้สมณะเหียนจาง ไปทำการอัญเชิญพระไตรปิฎกมาจากชมพูทวีป อันเป็นการเริ่มต้นของการใช้ เส้นทางสายไหม และก่อให้เกิดนิยายเรื่อง “ไซอิ๋ว” ในเวลาต่อมา ซึ่งหลังจากที่สมณะเหียนจางรับปากไปอัญเชิญพระไตรปิฎกแล้ว ก็ได้รับการเปลี่ยนนามมาเป็น “พระถังซัมจั๋ง” ราชวงศ์ถังยุคแห่งพระจักรพรรดิถังไท่จงฮ่องเต้ เป็นยุคที่มีความรุ่งเรืองทั้งทางด้าน แสนยานุภาพทางทหาร การค้า ศิลปะ และพระพุทธศาสนา มีนครหลวงฉางอาน (ซีอานในปัจจุบัน) ราชวงศ์ถังมีอาณาเขตกว้างใหญ่กว่าราชวงศ์อื่นมาก นอกจากจักรพรรดิถังไท่จงแล้วในสมัยถึงนี้ยังมี จักรพรรดิถังสวนจง ซึ่งในสมัยของพระองค์ก็รุ่งเรืองมาก ในสมัยของพระองค์ยังเป็นยุครุ่งเรืองและเสื่อมลงเพราะปลายสมัยของพระองค์ ทรงลุ่มหลงหยางกุ้ยเฟย ไม่สนใจในราชกิจบ้านเมือง และได้เกิดฮ่องเต้หญิงคนแรกของประเทศจีน คือ “พระนางบูเช็กเทียน” เป็นเหตุให้อานลู่ชานแม่ทัพชายแดนก่อการปฏิวัติและยึดเมืองหลวงฉางอานเป็นผลสำเร็จ ทำให้ราชวงศ์ถังเริ่มเสื่อมตั้งแต่บัดนั้น ภาพรวมแล้ว ยุคถังได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของอารยธรรมจีน มีนครฉางอานเป็นศูนย์กลางของซีกโลกตะวันออก ในสมัยนั้น พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง นำโดย พระภิกษุถังซำจั๋ง เดินทางไปศึกษาพระไตรปิฎก ในชมพูทวีปสมัยจักรพรรดิถังไท่จงฮ่องเต้ และยังเป็นยุคทองของกวีนิพนธ์จีน เกิดกวีคนสำคัญ เช่น หวางเหว่ยหลี่ไป ตูฝู พร้อมศิลปะแขนงต่าง ๆ มีความรุ่งเรืองขึ้นและเป็นต้นแบบในถัดมา

สมเด็จพระจักรพรรดิถังไท่จง เป็นพระจักรพรรดิองค์ที่สองแห่งราชวงศ์ถังของประเทศจีน ได้ยึดถือหลักคำสอนของบรมครูขงจื้อในการปกครองประเทศจีน และทำให้ประเทศจีนในยุคที่พระองค์ทรงปกครองรุ่งเรืองที่สุดยุคหนึ่งในประวัติศาสตร์ เป็นประเทศมหาอำนาจของโลกในยุคสมัยของพระองค์ราชวงศ์ถังนั้นยิ่งใหญ่มากมาย พระจักรพรรดิถังไท่จงได้เสด็จสวรรคต ปีพุทธศักราช ๑๑๙๒ (คริสตศักราช ๖๕๐) พระชนมายุได้ ๕๐ ปี ครองราชย์นาน ๒๒ ปี จักรพรรดิถังเกาจง พระราชโอรสได้ทรงขึ้นครองราชย์แทน ในปีที่ ๓ ของรัชกาล พระถังซำจั๋งได้ทูลขอพระบรมราชานุญาต สร้างเจดีย์ทางทิศตะวันตกของวัด เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปและพระไตรปิฎกที่อัญเชิญมาจากอินเดียให้เป็นที่ปลอดภัย การสร้างเจดีย์นี้ แม้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ก็จริง แต่ท่านก็ทรงอดส่ำหีร่างกายร่วมสร้างด้วย และตั้งชื่อเจดีย์นี้ว่า “เจดีย์ต้าเอี้ยน” หรือเจดีย์ห่านป่าใหญ่ โดยมีรูปแบบคล้ายของอินเดีย พระถังซำจั๋งได้แปลพระไตรปิฎกอยู่ที่วัดแห่งนี้จนถึงวาระสุดท้ายของท่าน ก่อนท่านจะมรณภาพได้สั่งเสียสานุศิษย์ว่า “เมื่อท่านมรณภาพแล้ว ก็จงอย่าทำการปลงศพให้เป็นที่เอ็กเกริกเลย ให้เอาเสื้อไหมฟ่อนซากอันโสมมของท่านไปฝังเสียให้ไกลก็แล้วกัน” เหล่าสานุศิษย์ฟังคำปรารภของ

อาจารย์แล้ว ต่างก็เศร้าสลดตามๆ กัน ท่านถือคุณความดีอย่างเดียวเป็นสรณะ โลกียสมบัติใด ๆ ตลอดจนชื่อเสียง เกียรติยศ ท่านมิได้ยึดถือเสียเลยพระถังซำจั๋งมรณภาพในปี พุทธศักราช ๑๒๐๙ (คริสต์ศักราช ๖๖๔) สิริรวมอายุได้ ๖๕ พรรษา ในรัชสมัยของ จักรพรรดิถังเกาจง พระองค์ทรงโทมัสเป็นอันมาก จนมิได้เสด็จออกขุนนางหลายวัน พร้อมรับสั่งว่า "ได้สิ้นแก้วมณีอันมีค่าของประเทศไปแล้วดวงหนึ่ง" และโปรดจัดการศพ ตามคำสั่งเสียของท่านผู้ล่วงลับไปแล้วนี้เป็นประวัติตำนานโดยสังเขปของพระถังซำจั๋ง พระภิกษุผู้โด่งดังที่สุดของจีน ผู้สืบทอดพระไตรปิฎกจากอินเดียด้วยความมุ่งมั่น บากบั่น อุตสาหะเป็นอย่างยิ่งและยากที่คนธรรมดาๆ ทั่วไปจะพึงกระทำได้ สมควรนำมาเป็นอนุสติให้ชนรุ่นหลังใช้เป็นเครื่องเตือนใจในการมีศรัทธาและวิริยะในการทำงานการใดให้สำเร็จ

๕.๒ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบ : บทบาทการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพระเจ้าบรมโกศกับพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเอกสารและเป็นเอกสารที่ชาวตะวันตกได้ศึกษาค้นคว้าไว้ ชาวจีนที่อยู่ต่างประเทศจะแปลเป็นภาษาจีนหรือภาษาอื่น ประเทศไทยใช้เอกสารนี้ เป็นต้นฉบับในการศึกษาค้นคว้า ส่วนประเทศไทยมีนักวิชาการน้อยมากที่ศึกษาและแปลเป็นภาษาไทย ข้อเสนอแนะ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายส่งเสริมค้นคว้าวิจัย โดยแยกประเด็นศึกษา เช่น ศึกษาหลักคำสอนด้านพระวินัยล้วน การศึกษาเกี่ยวกับพระสูตรด้านต่างๆ และศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติกรรมฐานของจีนโบราณจากพระคัมภีร์พระไตรปิฎก พากย์ภาษาจีน

๒) ควรมีนโยบายในการศึกษาลักษณะแลกเปลี่ยนนักศึกษา โดยมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นแกนนำ ส่งเสริมนักศึกษาไทยให้เรียนรู้ภาษาจีนกลางและวัฒนธรรมประเพณีอย่างลึกซึ้ง แล้วส่งไปศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ค้นคว้าตำรา และพระไตรปิฎกจีน อย่างเป็นระบบ เพื่อเปรียบเทียบประเด็นที่คลาดเคลื่อนให้ตรงกันและหาข้อยุติอย่างเหมาะสม เพื่อให้พระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน ได้เป็นศาสนาที่สังคมโลกพึงพิงได้ ในทุกๆ มิติ

๓) ควรสร้างองค์กรสำหรับศึกษาพุทธศาสนาในจีนโดยเฉพาะ และให้องค์กรนี้ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยพระพุทธศาสนาในจีนสมัยต่างๆ ว่า พระจักรพรรดิ ประชาชน นับถือพุทธศาสนาแต่สมัยถัดมาพระจักรพรรดิบางพระองค์จึงทำลายพุทธศาสนาอย่างรุนแรง

๔) ควรศึกษาลัทธิดั้งเดิมของจีนว่ามีสาเหตุใดที่ไม่อาจรับความก้าวหน้าของพุทธศาสนาได้ และมีแนวคิดเชิงทำลายพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๕) ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ไทยได้มีโอกาสไปศึกษากิจการด้านศาสนาในประเทศจีนอย่างแพร่หลาย ในลักษณะการศึกษาไม่ใช่การท่องเที่ยว และสนับสนุนให้มีการแปลเอกสารสำคัญทางพุทธศาสนาจากพากย์จีนสู่ภาษาไทยให้หลากหลายกว่านี้

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง“การศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง : บทบาทการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพระเจ้าบรมโกศกับพระเจ้ากรุงธนบุรี” เป็นการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับ พระเจ้าแผ่นดินในการส่งเสริมคุ้มครองพระพุทธศาสนา ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในประเด็นดังนี้

๑) ควรศึกษาลักษณะการเผยแพร่ธรรมของพระเถระองค์สำคัญในพุทธศาสนมหายานของจีนและพระเถระองค์สำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาทของไทย

๒) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพระเถระฝ่ายมหายานในประเทศไทย และพระเถระองค์สำคัญในพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย ด้านการบริหาร การส่งเสริมการศึกษา การเผยแผ่ธรรม

๓) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบว่า เหตุใดลัทธิคอมมิวนิสต์จึงไม่นิยมศาสนา